

Intensive Interaction handler om kommunikation

Intensive Interaction er en spændende specialpædagogisk tilgang, som Bocenter for unge og voksne, Hillerød kommune, er i gang med at blive gode til. I hus A har man fået undervisning i metoden, og den gør en forskel for både borgere og medarbejdere.

Af Julie Kirkegaard, Pædagogisk konsulent på Bocenter for unge og voksne med særlige behov, Hillerød Kommune

Intensive Interaction er en tilgang til kommunikation, der er udviklet i England i 1980'erne på en Hospitalsskole. I Danmark er tilgangen nyere. Det er først i 2010'erne, at psykolog Ditte Rose Andersen satte sig for at støtte udbredelsen i Danmark. Målet med tilgangen er, at flere kommunikationshandicappede mennesker får adgang til kommunikation, samspil, deltagelse, selvværd og trivsel. Eller som der står i forordet til den danske udgave af *Håndbog i Intensive Interaction*: "Basalt set: Adgang til at høre til og betyde noget". Derved anser tilgangen menneskelig kommunikation som et grundlæggende behov for socialitet: Man har brug for at kommunikere, fordi man er menneske.

Tilgangen er forankret i et velkendt vidensgrundlag: Spædbarnsforskning og udviklingspsykologi. Her har man i mange år vidst, at spædbarnet lærer at kommunikere ved selv at udforske og have indflydelse på at forme samspil – og at det sker i en 1:1-kontakt og ansigt til ansigt. Den drivende kraft i samspillet er den gensidige fornøjelse, som både den voksne og det lille barn oplever. For både den voksne og det lille barn handler det om at nyde samværet og interaktionen af lyde, kropssprog, mimik og gestik. I dette samspil vil den voksne det meste af tiden også holde sin egen adfærd lidt tilbage for at vente og se, hvad spædbarnet finder på, og når den voksne responderer, vil det ofte være en gentagende imitation. De mange afventende pauser, formoder man, giver spædbarnet en fornemmelse af at være ledende i aktiviteten. Det er indsigten i denne form for samspil, der danner den grundlæggende fremgangsmåde i Intensive Interaction: Tune dig ind på det menneske, du vil kommunikere med, lad dig afstemme af den anden, lad den anden have føringen, gå frem i et passende tempo i din respons ved at imitere lyde, sprogmelodier, bevægelser eller ord, vær parat til at holde pauser og gør endelig ikke for meget. Anden dagsorden er der ikke. Hovedsagen er, at man lytter til, hvad der interesserer, behager og giver mening for det andet menneske, også selv om de signaler, der kan komme, er atypiske, flygtige, anderledes eller vage. Tilgangen vægter det

Om Julie Kirkegaard

Har arbejdet i flere år med æstetiske læreprocesser og undervisning. Ansat som pædagogisk konsulent på Bocentret for unge og voksne med særlige behov, hvor hun bl.a. arbejder med Bocentrets dokumentationspraksis, er projektleder for Bocentrets kvalitets- og udviklingsgruppe og underviser nyansatte i Bocentrets neuropædagogiske tilgang. BSc i uddannelsesvidenskab og kandidat i pædagogisk filosofi.

glædesfyldte, og målet er at give det kommunikationshandicappede menneske en oplevelse af at være set og hørt – og have handlekraften.

Læs mere om Intensive Interaction i *Håndbog i Intensive Interaction* af Dave Hewett et al. (bearbejdet til Dansk af Ditte Rose Andersen). CDR-Forlag, 2022.

Samspil og kommunikation er grundfundamentet

Kirsten Ryborg Jensen, socialpædagog med en diplomuddannelse i ledelse og specialpædagogik og en Master i Organisationspsykologi (MPO) fra RUC, er afdelingsleder i Hus A. I de følgende afsnit

fortæller hun om beslutningen om, at Intensive Interaction skulle være en af de faglige tilgange i Hus A, hvordan hun planlagde forløbet, og hvilke tanker hun gør sig om implementering.

Om hus A

I Hus A bor der 7 borgere, der alle har en varigt nedsat fysisk og psykisk funktionsevne. 5 af borgerne har en begrænset verbal eller nonverbal kommunikation. I Hus A er der 16 fastansatte med enten en socialfaglig- eller en sundhedsfaglig uddannelse. Derudover er der tilknyttet flere time-lønnede medarbejdere.

Forudsigelighed, visuel struktureret pædagogik og kommunikation har altid været en del af de faglige tilgange i Hus A. Med min egen baggrund indenfor den pædagogiske verden anser jeg den vigtigste opgave som, at borgerne oplever, at de bliver set, hørt og mødt med udgangspunkt i deres liv og verden. Her er kommunikation og samspil et grundfundament.

Mit møde med Intensive Interaction

Fra mit tidligere job har jeg for år tilbage stiftet bekendtskab med Ditte Rose Andersen og Intensive Interaction igennem en temadag. Jeg oplevede hende også i samspil med en borger. Dette gjorde indtryk! Jeg så, at der var en umiddelbarhed, en glæde og et nærvær i tilgangen.

I Hus A kom jeg i efteråret 2024 igen i tanke om Ditte Rose Andersens arbejde. Jeg kunne nemlig se i både dokumentationen og i den daglige beskrivelse af samspillet med borgerne, at der var tegn på, at flere af medarbejderne beskrev små dele af samspil med fokus på imitation og turtagning. Nu blev jeg igen optaget af Intensive Interaction.

Jeg kontaktede Ditte og fik planlagt et husforløb i Hus A fra starten af 2025 til juni 2025. Jeg ville gerne have tre af borgerne i fokus i forløbet, og heldigvis gav alle værger tilladelse til videofilmning til intern brug – at videofilme små sekvenser af samspil er nemlig en vigtig del, når tilgangen skal læres. Derudover udvalgte jeg seks socialfaglige medarbejdere, der alle havde skrevet en skriftlig begrundelse for deres motivation for at deltage. Jeg ville gerne have, at der skulle være én kontaktperson og én kollega, der nødvendigvis ikke havde lige stor erfaring i samspillet med den pågældende borger. På den måde sørgede jeg for, at der både var nogle med, der havde god erfaring med at kommunikere med den pågældende borger og én med lidt mindre erfaring, men som netop derfor måske kunne bidrage med en større umiddelbarhed. Alle 6 medarbejdere fik 1-1-tid med Ditte sammen med borgeren, hvor Ditte kunne give direkte feedback på samspil og komme med ideer til, hvad der ellers kunne være godt at gøre. Dette foregik om formiddagen og blev filmet. Om eftermiddagen var der fælles undervisning for hele personalegruppen, hvor det filmede materiale blev gennemgået, og alle kollegaerne var med til at hjælpe hinanden med at få øje på borgerens særlige kommunikationsstil og forsøg på kontakt.

Borgerens egen stemme

Noget af det, jeg synes, at metoden kan, er det direkte samspil med borgeren, hvor det er borgeren, der viser os, hvordan han/hun ønsker at blive mødt i kommunikationen og samspillet. Undervejs i forløbet blev jeg overrasket over, hvor stærk en stemme den enkelte borger i virkeligheden har, når kommunikation og samspil sker med udgangspunkt i Intensive Interaction. Dét at tage tempoet ud af samtalen og dét at lade borgeren være den styrende og dén, der tager initiativ til samspil, lyder umiddelbart enkelt, men det er det ikke altid. Det kræver, at vi som fagprofessionelle kan "holde os tilbage" og give tid og afvente, og dette er ikke altid noget, der falder os naturligt. Derfor ved jeg også, at dette med, at vi skal "holde os tilbage", skal være et løbende fokus for os i Hus A.

Medarbejdernes anerkendelse af hinanden

I forhold til medarbejdergruppen i Hus A blev jeg overrasket over den energi, der kom frem til eftermiddagens møder med Ditte, hvor formiddagens videomateriale blev gennemgået. Der var mange smil og nysgerrighed, og medarbejderne glædede sig på hinandens og borgernes vegne, når denne anderledes måde at møde borgerne på åbenlyst virkede, fordi borgerens glæde og trivsel tydeligt skinnede igennem. Ditte præsenterede en arbejdsgang, hvor hver enkelt kollega skulle give feedback til den kollega, der var blevet filmet sammen med borgeren, og her trådte det kollegiale samspil tydeligt frem. Der var et åbenlyst

fokus på at anerkende hinandens faglige arbejde. Det var stærkt at opleve.

Implementering

Som med implementering af alle faglige tilgange, så kræver det en løbende opmærksomhed på, om vi arbejder med tilgangen ud fra det teoretiske fundament. Når jeg gerne vil have, at tilgangen skal blive en del af fagligheden i Hus A, så er det min opgave løbende at se, om vi er på rette vej samt at understøtte medarbejderne i deres faglige tilgange i samspil med borgerne. Her er samarbejdet med den pædagogiske konsulent, vi har ansat på Bocentret, givende, bl.a. i forhold til gennemgang af dokumentationen omkring brugen af metoden. Det er en oplagt måde at få føling med, hvordan metoden bruges i dagligdagen, når jeg ikke selv har mulighed for at være der hele tiden. Derudover har jeg planlagt en opfølgning med Ditte Rose Andersen, hvor hun kommer herud og laver lidt mere undervisning. Det gør også, at vi har noget at arbejde henimod, hvilket bidrager til at holde fokus på måden at arbejde på og vores egen dokumentation af den.

Næste skridt er, at Hus A selv kan drifte dette. Dette gøres bl.a. ved, at en af pædagogerne her ultimo 2025 og frem starter på Intensive Interaction koordinatoruddannelsen. På den måde får vi en ressourceperson i Hus A, der løbende kan holde fokus på metoden i det daglige samt oplære nye kollegaer i metoden. Dette skylder vi borgerne i Hus A – både dem, der bor der nu, og de kommende borgere.

Arbejdet med Christian

Susanne Hansen, socialpædagog, var én af de medarbejdere, der fik 1-1-tid sammen med Ditte Rose Andersen, og hvis samspil med borgerne blev videofilmet. Her fortæller hun om sit arbejde med Christian:

Det bevidste arbejde med spejling

Christian er en 38-årige mand, der har en gennemgående udviklingsforstyrrelse og kun kan sige ganske få ord. Jeg har tidligere arbejdet med meget små børn på et observations- og behandlingshjem, og den erfaring har jeg taget med videre ind i mit arbejde med Christian. Sammen med Christian har jeg derfor altid været meget taktil i mit udtryk. Jeg har hele tiden arbejdet med spejling i mit samvær med Christian, men efter jeg har deltaget i forløbet med Intensive Interaction, er jeg begyndt at arbejde mere bevidst med det. Tidligere har jeg nok været mere tilbøjelig til at spejle med sproget, altså sætte ord på, hvad han gør eller benævne de følelser, som jeg tænker, at han måtte have, ligesom man gør med små børn. Nu spejler jeg i højere grad også hans lyde og hans bevægelser – for eksempel hans trampen med fødderne og hans klappen.

Stor intensitet og åbenhed

Efter at have deltaget i forløbet er jeg blevet meget mere opmærksom på, at man kan få en stor intensitet frem i hans nærvær. Han har en evne til at fastholde ens blik i lang tid. Når jeg tilpasser mig hans tempo og har mit fulde fokus på hans udtryk, så sker der en opblomstring, og jeg opdager mange flere nuancer, end jeg gjorde tidligere. Christian kan udstråle en meget stor åbenhed. Christian er nonverbal, men det er alligevel som om, at han siger: "Kom hjælp mig! – Jeg er motiveret til at være i samspil med dig – det er rart at være sammen med dig" – sådan tolker jeg det.

Jeg kan indgå i den her slags samspil med Christian på mange forskellige tidspunkter i løbet af en dag. Nogle gange er seancerne korte, og andre gange er de længere. Det kan være, når vi går tur, men det kan også være, når jeg bader ham. For eksempel har der været et tidspunkt, hvor jeg står og vasker ham, og så stikker Christian hovedet helt tæt hen til mig. Det spejler jeg, hvorefter Christian lægger hovedet over på min arm og aer mig med sit ansigt. Jeg ved godt, det er en tolkning, men for mig er det meget tydeligt, at han signalerer: "Du ser mig, vi kan kommunikere, du er tilgængelig." Den slags oplevelser berører mig. Jeg er ikke i

tvivl om, at denne måde at arbejde på giver rigtig meget til Christian, men det giver også mig lyst, fordi det er tydeligt, at det virker, det jeg gør.

Fra høj til lav arousal

Christian kan indimellem være i meget høj arousal, så siger han høje lyde og klapper hænderne sammen. Det kan være meget insisterende, men jeg ved, at det er fordi, der er noget, han forsøger at kommunikere til mig, der er noget, han gerne vil have hjælp til, også selv om jeg ikke altid ved præcist, hvad det er. Dagligt tager jeg ham med ud på en gåtur, og her er metoden meget oplagt at bruge. Nogle gange går vi 1 ½ times tid. Det går relativt langsomt, fordi Christian selv går med fødderne og skubber sig frem i kørestolen. Når han er i høj arousal, så begynder jeg at spejle hans lyde. Jeg gentager dem, men uden samme intensitet, altid en lille smule lavere, og så skiftes vi til at lave lyde. I løbet af gåturen vil det som regel lykkes at få Christian ned i arousal. Hans lyde bliver lavere og mere brummende, og så sænker jeg selvfølgelig også tilsvarende mit eget lydniveau. Det giver mig fornemmelsen: Hvor er det fedt! Det betyder nemlig, at min intention om at få en dialog i gang, hvor vi skiftes til at byde ind, er lykkedes, og vi derved undgår at skulle give Christian noget bero-ligende, som vi har mulighed for at give som PN. Jeg sørger for også indimellem at tale til Christian med det verbale sprog, fordi jeg ved, at han også forstår meget af det, jeg siger, så det er også vigtigt at holde det ved lige. Jeg fortæller for eksempel, hvad der sker, når vi er ude at gå. Vi går jo ikke tur for min skyld, men for at Christian oplever livskvalitet, og her er kommunikation en væsentlig del af det, men jeg synes, man taber noget, når man kun bruger det verbale sprog. Christian giver mere, når man går med på hans lyde.

Når Christian har sine glade lyde, brummelydene, så brummer jeg også med, og her kan jeg også

spejle ham i det samme lydniveau. Så kan vi på den måde have en ordløs dialog, hvor vi skiftes til at lave lyde som i en almindelig samtale, når man laver turtagning. Jeg er slet ikke i tvivl om, at det er kommunikation. Vi taler ikke om vejret og flyvemaskinerne på himlen, men hvis Christian havde haft et større ordforråd, så ville det have været sådan noget, vi ville have snakket om. Og er Christian helt tavs, men ellers i trivsel og tilpas arousal, så kan jeg invitere til snak og dialog ved selv at påbegynde lydene, og så er det sådan, at kommunikationen starter.

At sætte kroppen mere i spil

Forløbet med Intensive Interaction har også inspireret til ny handling ved andre borgere. Feks. har vi en anden borger, som også kan lave meget høje lyde, og det er der en af de andre borgere, der kan blive både bange og vældig irriteret over. Måden, han udtrykker det på, er blandt andet ved at tage armene over hovedet og ryste arme og hænder. Når jeg skal forsøge at få den borger, der laver lydene, til at forstå, at hendes lyde påvirker de andre på en dårlig måde, så bruger jeg både sproget til at forklare det, men jeg understøtter også sproget ved at spejle den anden borgers brug af arme og hænder. Jeg håber at kunne gøre det helt tydeligt for hende, at når han bevæger arme og ben på den måde, så er det ubehageligt for ham. På den måde bliver det nemmere for hende at forstå. Den slags måder at bruge min krop på har forløbet med Intensive Interaction gjort mig meget mere bevidst om.

Troen på at det nytter

I forhold til andre borgere i hus A er Christian nem at arbejde med. Man er ikke i tvivl om, at han er der. Det oplever jeg meget tydeligt gennem den intense øjenkontakt. Han giver meget tilbage.

Nogen af de andre ser mere forbi en. Jeg kan blive i tvivl, om de har opdaget, at her er en mulighed for kommunikation, at jeg stiller mig til rådighed. Selv om de kan sige lyde tilbage, så har jeg ikke samme sikre fornemmelse af, at der er tale om egentlig dialog. Her kan jeg være mere i tvivl. Vi har borgere, der tit og ofte bare sidder. Det er et vilkår for mange af dem. Om de får mere af en grundlæggende intens kontakt med andre mennesker, er tit et spørgsmål om, hvor meget tid vi har, og hvem der skal hvad hvornår. Jeg tror ikke, det er fordi, de ikke kan. Det handler mere om, at de ikke er vant til den mere oprigtige og vedvarende kontakt. Muligvis fordi de ikke tidligere i deres liv har oplevet så meget af den. Med en af de andre, der bor i huset, skal jeg være meget insisterende og vedholdende i mine kontaktforsøg. Her kan jeg for eksempel bruge 3-4 minutter på at sidde sammen med borgeren, æ, sige lyde og ord, før jeg får et skønt skønt smil – og så har vi kontakten. Men hvis jeg ikke starter og er vedholdende, så sker der ikke meget.

Arbejdet med Lene

Ingrid Juhl Finneman Viuff, socialpædagog, var en af de medarbejdere i Hus A, der ikke fik 1-1-tid med Ditte Rose Andersen, men som deltog i den fælles undervisning, hvor små sekvenser af videofilm blev gennemgået. Her fortæller Ingrid om, hvordan det har inspireret hende til at arbejde med Lene:

De små tegns betydning

Jeg samarbejder ofte med Lene. Lene har en medfødt skade på lillehjernen, der blandt andet gør, at hun ikke har noget verbalt sprog, men kommunikerer med høje lyde. Hun er også blind, og så har hun noget med sin taktile sansning, der blandt andet gør, at hun tit vil have, at hendes tøj sidder på en særlig måde. Da jeg startede

i Hus A var strukturen bærende for Lene. Det stod for eksempel meget præcist, hvornår hun skulle spise, og hvornår hun skulle på tur. Der var en større eller mindre overbevisning i Hus A om, at hvis man gjorde noget lidt anderledes, så ville det forvirre Lene. Og med god grund. For Lene har brug for struktur. Men forløbet med Intensive Interaction har også rykket lidt ved, hvor meget strukturen skal fylde og på hvilken måde. I den fælles undervisning med Ditte har vi blandt andet talt om, at Intensive Interaction med Lene også handler rigtig meget om at se efter Lenes tegn og prøve at få lidt mere selvbestemmelse ind i hendes liv. Efter forløbet med Intensive Interaction er der kommet en større forståelse i huset for, at det er ok at lave mindre afvigelser indenfor rammerne af strukturen. Jeg behøver for eksempel ikke at gå tur med Lene præcis klokken 12, hvis hun viser mig, at hun gerne vil ud og gå klokken 11.30. På den måde har vi fået lidt mere selvbestemmelse ind i Lenes liv.

For mig handler Intensive Interaction arbejdet med Lene altså meget om at se efter de små tegn. Jeg starter altid et samvær med Lene med at guide hende rundt i lejligheden, så hun ved, hvor hun er i rummet. Lene kan jo ikke se, så hun orienterer sig med fødder og hænder. Så vælger hun én af tingene. Lene kommunikerer ved hjælp af lyde, men også ved hjælp af tegn. Når hun rækker begge hænder frem, vil hun vaske fingre, når hun rækker venstre hånd frem, vil hun over på sin kaffestol, og når hun tager højre hånd hen til væggen, så vil hun ud til sin hvilestol. På den måde følger jeg meget mere Lenes egne tegn på, hvad hun vil, end jeg gjorde førhen, hvor jeg fulgte den planlagte struktur med tidspunkter mere nøje. Jeg synes, det er rart, at Lene også

kan være med til at afgøre, hvornår noget skal ske. Og det er rart, at vi i Hus A i forbindelse med forløbet med Intensive Interaction har fået en snak om, hvad det er, der er den bedste tilgang til Lene. Jeg oplever, at når jeg arbejder på den måde med at følge hende, berolige hende, give hende muligheder og have samspil, så kan Lene nemmere være i det hele. Det er så rar en følelse. Det er rart at lave noget, der virker.

Vigtigheden af nærvær

Jeg synes også, jeg oplever, at der er kommet mere ro i huset. Man giver sig i større udstrækning tid til lige at sige hej, når man går forbi en beboer. Det er blevet mere legalt ikke at skulle lave noget praktisk, men at give sig tid til bare at være med beboeren. For eksempel er det okay at sidde 10 minutter med Lene og vente på, at hun laver en lyd, som man kan spejle. Lene kan lave sådan nogle kliklyde, og så kan hun også pifte. Det besvarer jeg. Nogle gange griner hun eller smiler. Der er noget tryk i, at hun kan høre, at jeg er der. Hun kan jo ikke se mig. Jeg tror, Lene føler, at jeg er der for hende – bare når jeg giver en lyd tilbage. Nogle gange sker der ikke mere, men nogle gange kan vi godt have en udveksling, der forløber hen over 4-5 gange, men vi er som regel altid nede på et minuts tid. Det her nærvær med beboeren, som man må fange, når det opstår, er lidt "usynligt". Når man laver alle de praktiske ting, bliver man set. Når man vasker tøj, er det et meget synligt arbejde. Jeg synes, vi er blevet bedre til at lave "det usynlige arbejde", som har med de bløde værdier at gøre, eller vi er blevet bedre til at få øje på det. Det betyder også, at vi indimellem mangler rene viskestykker, fordi vi ikke har fået dem vasket – det er nyt for hus A at prøve det.

Når Lene har sine høje og frustrerende lyde, så beroliger jeg hende verbalt, og det oplever jeg også, at hun bliver rolig af. Det er fordi, Lene også har meget sproglig forståelse, selv om hun ikke selv bruger det verbale sprog, men når jeg ved, at hun forstår, hvad jeg siger, så vil jeg også gerne bruge sproget.

Jeg har læst bogen *Fra rejselærer til Stifinder* af Peter Westergaard Sørensen. Det er en bog, der fortæller om den nye rolle, som pædagogerne har, at vi ikke længere skal udstikke målet for, hvor den anden skal hen, men at vi i højere grad skal hjælpe den anden med at få øje på de veje, der er mulige at gå. Der er pointer i den bog, som passer godt til *Intensive Interaction*. Derfor ser jeg også, at dét, jeg også skal sammen med Lene, er at hjælpe hende til at få øje på de muligheder, hun har. Hun har en række handlinger, som hun godt kan lide at gentage igen og igen, og nogen af dem kan være svære at være i – både for hende selv og for mig. Her prøver jeg at vise hende mulighederne for at vælge noget, som jeg ved, plejer at fungere – for eksempel at gå tur eller at vaske fingre. Jeg har endnu ikke oplevet at skulle give Lene PN, som jeg ved, er blevet brugt meget før i tiden. Jeg tror også, at det er fordi, vi er blevet bedre til at følge dét, som Lene selv vil.

Ditte Roses erfaring med aspekter ved metoden, der kan udfordre

Helt overordnet er det allerbedste (og allersværeste) ved *Intensive Interaction* at give slip på at skulle et bestemt sted hen. Dét at bruge sig selv, sin krop, sit blik og sin stemme på en anden måde, end man er vant til, kan godt være svært, før man erfarer, hvor rigtigt det faktisk kan føles.

Én af de første gange, en af mine venner så en video af mig og en dreng med svære multiple funktionsnedsættelser, sad jeg stille. Jeg betragtede ham, havde min hånd til at hvile på mit knæ, så den lå i nærheden af ham, og ellers besvarede jeg lidt af hans lyde og gav ham plads. "Er det DIG?" spurgte hun, for hun er vant til, at jeg er en livlig, hurtig, talende person. Men det var det jo. Det var mig, men principperne fra *Intensive Interaction* hjalp mig til at bruge mig selv på en måde, som gav drengen en chance for at få indflydelse på samspillet. Det var ham, der fik noget til at ske, når han smilede, rakte ud eller lavede lyde.

Jeg tror, at det med at være sig selv, men på en anden måde, end man er vant til, kan være svært i starten. At være helt stille, at lave meget høje lyde, at klappe eller på anden måde have en intens kontakt er uvant. Med øvelsen begynder man at finde ud af, at det netop er det at give af sig selv på denne måde, der gør det muligt for den anden at udvikle forbindelsen.

Et andet aspekt af "det uvante" er det at gå med, når tingene bliver mere intense. For eksempel det at give svar på ulykkelig kommunikation eller kommunikation, der er lidt høj eller vild. Som jeg ser det, er det rigtigt at give mulighed for genklang, når mennesker har store følelser. Og jeg har endnu ikke mødt det menneske, hvor et indlevende svar ikke har betydet øget kontakt og bedre mulighed for at finde sig selv igen. Når jeg underviser i *Intensive Interaction* og arousalregulering, er en vigtig pointe, at vi ikke skal styre andres adfærd, men at varm, følsom kommunikation gør det muligt for den anden selv at finde et rarere sted hen.

